

VASTSÜNDINU KOLLASUS EHK IKTERUS

Esimesel elunädalal tekkiv vastsündinu kollasus on sage probleem, mis esineb kuni veerandil ajalitest ja pooltel enneaegselt sündinud lastel.

Vastsündinu vere punaliblede hulk on sündides suurem kui üsavälises elus vajalik. Peale sündi hakkavad punalibled kiiresti lagunema ja verre tekib sapipigment bilirubiin. Bilirubiini kehast välja viimiseks peab vastsündinu maks selle sobivaks vormiks ümber töötleva. Kollasuse teket soodustavad: enneaegsus, põletik, suur kaalulangus esimestel päevadel, ainevahetushaigused, vere reesus- või grupikonflikt.

Füsioloogiline kollasus tekib alates teisest elupäevast ja peaks taanduma 2. elunädala lõpuks. Enamasti on see möödukas ja möödub ise ilma ravita.

Sagedamini tekib kollasus:

- ❖ Kui esimestel päevadel on väga suur kaalulangus (>10% sünnikaalust)
- ❖ Kui emal ja lapsel on erinevad veregrupid (enamasti 0 või Rh neg)
- ❖ Lapsel on palju verevalumeid nahal.

Igaks lapse elutunniks on norm millest kõrgem bilirubiin võib last kahjustada. Mida vanem on laps seda kõrgemaid bilirubiini väärtusi on ta võimeline taluma, ilma et tekiks kahjustusi.

Rinnapiima toidul olevatel lastel võib alates 3.-4. elunädalast tekkida **rinnapiimakollasus** mis möödub paari kuuga. Enamasti ei vaja see ravi kuid laps võib vajada uuringuid et eristada rinnapiimakollasust teistest kollasust põhjustavatest haigustest.

Uuringud:

Bilirubiini väärtuse hindamiseks tehakse lapsele **vereanalüüs**.

Ravi:

Üle normi kõrgeenenud bilirubiini ravitakse **phototeraapia ehk valgusraviga**. Kindla lainepikkusega lambi valgus muudab bilirubiini kergemini kehast eemaldatavaks. Bilirubiin eemaldatakse lapse kehast uriini ja väljaheitega.

Tavaliselt kestab ravi paar päeva. Kui bilirubiini tase on väga kõrge võib laps vajada lisavedelikku veenikanüüli kaudu. Enamasti on laps valgusravi ajal koos emaga palatis ja lubatud on lapse rinnaga toitmine.

Prognoos:

Kui raviga on alustatud õigeaegselt, möödub kollasus ilma probleemideta. Ravimata juhtudel võib bilirubiin tõusta väga kõrgete väärtusteni, põhjustades **püsiva aju kahjustuse tuumikteruse ehk bilirubiinentsefalopaatia**.

Ennetamine:

Sageli ei ole füsioloogilise kollasuse ennetamine võimalik.

Olulisel kohal on siiski vastsündinu **piisav toitmine**, mis kiirendab soole tööd ja seeläbi ka bilirubiini väljaviimist kehast.

Ajakohastatud: Naiste- ja lastekliinik, august 2024